

СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Радько Д.Р.
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Христенко О.А.
кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Гендерні стереотипи є важливим об'єктом соціологічних та статистичних досліджень, оскільки вони суттєво впливають на соціальну, економічну та культурну динаміку суспільства. Статистичне вивчення гендерних стереотипів дозволяє кількісно оцінити їх поширеність, вплив та зміни з часом, що є критично важливим для розробки ефективних політик гендерної рівності.

Гендерні стереотипи можна визначити як узагальнені уявлення про характеристики, які нібито притаманні чоловікам і жінкам, а також про відповідні їм соціальні ролі та поведінку [1].

Методологія статистичного вивчення гендерних стереотипів зазвичай включає розробку інструментарію дослідження, формування вибірки, збір даних, аналіз та інтерпретацію результатів. Важливо, щоб питання були сформульовані нейтрально і не підштовхували респондентів до певних відповідей. Для отримання репрезентативних даних необхідно забезпечити адекватне представництво різних соціально-демографічних груп у вибірці.

Одним з найбільш поширених методів вивчення гендерних стереотипів є використання шкали гендерних ролей (Gender Role Beliefs Scale), розробленої Керр і Холден. Ця шкала дозволяє оцінити ступінь традиційності поглядів респондентів на гендерні ролі [2]. Наприклад, респондентам пропонується оцінити ступінь згоди з твердженнями на кшталт "Жінка повинна нести основну відповідальність за домашнє господарство" або "Чоловік повинен бути головним годувальником сім'ї".

Дослідження, проведене в Україні у 2019 році, показало, що 70% респондентів погоджуються з твердженням "Чоловік повинен бути головним годувальником сім'ї" [3]. Це свідчить про стійкість традиційних гендерних

стереотипів у українському суспільстві. Більше того, це дослідження виявило, що 62% опитаних вважають, що жінка повинна бути готовою пожертвувати своєю кар'єрою заради сім'ї, тоді як лише 27% вважають, що це має стосуватися чоловіків.

Цікавим аспектом статистичного вивчення гендерних стереотипів є аналіз їх зміни з часом. Лонгitudні дослідження дозволяють простежити динаміку стереотипів у суспільстві. Наприклад, дослідження, проведене в США протягом 30 років, показало поступове зменшення гендерних стереотипів щодо професійних ролей, хоча стереотипи щодо особистісних характеристик виявилися більш стійкими [4]. Зокрема, у 1983 році 30% американців вважали, що чоловіки кращі політичні лідери, ніж жінки, тоді як у 2018 році ця цифра знизилася до 13%.

Важливим напрямком досліджень є вивчення впливу гендерних стереотипів на різні сфери життя. Наприклад, дослідження Європейського інституту гендерної рівності показало, що гендерні стереотипи суттєво впливають на вибір освіти та кар'єри. У країнах ЄС жінки становлять лише 17% спеціалістів у сфері ІКТ та 28% випускників інженерних спеціальностей [5]. Ці дані яскраво ілюструють вплив стереотипу про те, що технічні професії більше підходять чоловікам.

Статистичне вивчення гендерних стереотипів також включає аналіз їх впливу на економічні показники. Дослідження Світового банку виявило, що країни з більш вираженими гендерними стереотипами мають нижчий рівень участі жінок у робочій силі та більший гендерний розрив у оплаті праці [6]. Наприклад, у країнах, де закони обмежують можливості жінок працювати в певних галузях (що часто базується на гендерних стереотипах), рівень зайнятості жінок в середньому на 6,5% нижчий, ніж у країнах без таких обмежень.

Статистичне вивчення гендерних стереотипів стикається з певними методологічними викликами. Одним з них є соціальна бажаність відповідей - тенденція респондентів давати відповіді, які вони вважають соціально прийнятними, а не ті, які відображають їхні справжні погляди. Для подолання

цього виклику дослідники часто використовують непрямі методи вимірювання стереотипів, такі як Implicit Association Test (IAT) [7].

IAT дозволяє виявити неусвідомлені асоціації, які можуть вказувати на наявність гендерних стереотипів. Наприклад, дослідження з використанням IAT показало, що 76% учасників мають неусвідомлену асоціацію між чоловіками та кар'єрою, а між жінками та сім'єю. Ці результати часто не збігаються з тим, що люди говорять про свої переконання, коли їх запитують напрому.

Статистичне вивчення гендерних стереотипів також включає аналіз їх впливу на здоров'я та благополуччя. Дослідження показують, що гендерні стереотипи можуть мати негативний вплив на психічне здоров'я як жінок, так і чоловіків. Наприклад, стереотип про те, що чоловіки повинні бути емоційно стійкими та не показувати слабкість, може призводити до того, що чоловіки рідше звертаються за психологічною допомогою. Статистика показує, що чоловіки в 3-4 рази частіше, ніж жінки, вчиняють самогубство, і це частково пов'язується з впливом гендерних стереотипів.

Отже, можемо сказати, що статистичне вивчення гендерних стереотипів є важливим інструментом для розуміння соціальних процесів та розробки ефективних політик гендерної рівності. Воно дозволяє не тільки кількісно оцінити поширеність стереотипів, але й проаналізувати їх вплив на різні сфери життя суспільства. Подальші дослідження в цій галузі можуть бути спрямовані на вдосконалення методології вимірювання стереотипів, вивчення їх динаміки в умовах швидких соціальних змін та аналіз ефективності різних стратегій подолання гендерних стереотипів.

Список використаних джерел

1. Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 458-476). Sage Publications Ltd.

2. Kerr, P. S., & Holden, R. R. (1996). Development of the Gender Role Beliefs Scale (GRBS). *Journal of Social Behavior and Personality*, 11(5), 3-16.
3. Інститут соціології НАН України. (2019). Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ: ІС НАНУ.
4. Eagly, A. H., Nater, C., Miller, D. I., Kaufmann, M., & Sczesny, S. (2020). Gender stereotypes have changed: A cross-temporal meta-analysis of U.S. public opinion polls from 1946 to 2018. *American Psychologist*, 75(3), 301-315.
5. European Institute for Gender Equality. (2020). Gender Equality Index 2020: Digitalization and the future of work. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
6. World Bank. (2019). Women, Business and the Law 2019: A Decade of Reform. Washington, DC: World Bank.
7. Greenwald, A. G., McGhee, D. E., & Schwartz, J. L. K. (1998). Measuring individual differences in implicit cognition: The implicit association test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1464-1480.